

Čo hovorí kronika Prešporská obec Vajnory (13)

Zdroj: V. Fekete: Prešporská obec Vajnory (kronika)

Vajnory boli dedinou v meste už v 19. storočí. Svedčia o tom viaceré udalosti i činy tohto obdobia. Ujala sa tu aj myšlienka družstevníckej spolupatričnosti, aj keď ešte nie v dokonalej forme. Vajnory boli aj miestom, odkiaľ vychádzala konská železnica a rovnako aj tá s parnou lokomotívou. V kronike sa dozvedáme aj o precízne vedenom účtovníctve, čo na tie časy nebolo častým javom.

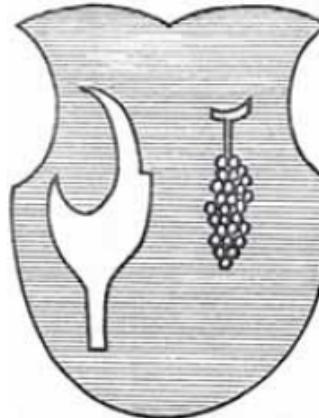
Pod vplyvom článkov o družstevníctve na Slovensku v Lichardovom časopise „Obzor“ táto myšlienka zaklíčila i v myslach vajnorských obyvateľov a vytvárajú sa tak podmienky na uvedenie a realizovanie tejto myšlienky aj v obci. Dal k nej podnet sám Ambro P i e t o r, slovenský politik, redaktor Národných novín ďalej tajomník Živeny (Najstarší ženský slovenský spolok z roku 1869, pozn red.) a publicista, ktorý cez Pavla Feketeho, vajnorského richtára, zakladá v roku 1871 v obci spolok s družstevným zameraním „Vzájomná pokladnica“, známu aj pod menom Pomocnica. Jeho ďalšími zakladateľmi boli najagilnejší roľníci – bratia Martin a Michal Fekete (synovia richtára), Martin Zeman, Ján Orth, Pavol Nádaždy, Filip Benčič, Matej Čík, Jozef Zeman, Matej Takáč, Ján Grebeči, Matej Sobolič a ďalší v celkovom počte 105 členov. Sám richtár ako dobrý vinohradník prispieva aj ako dopisovateľ do slovenských časopisov.

Vzájomná Pomocnica okrem iného poskytovala dlžobné úpisu na 8 percentný úrok, čo na tieto roky, keď sa bralo od pôžičiek 20 – 50 percent, bol intere(s) naozaj nízky. Z radov členov ich príspevkami sa vytvoril rezervný fond, do ktorého každý člen po žatve daroval „štvrtku“ obilia a po vinobraní „fertál“ vína.

Žiaľ, pre mnohé zlé administratívne vedenie, keď neboli dostačne zabezpečené pôžičky, neodpisované dlžobné úpisu, a ako aj niektoré iné nedostatky, toto nádejné prvé družstvo po krátkom čase zaniká (55).

Do tretice je zapísaný ešte jeden z veľkých požiarov v obci a to dňa 15. augusta 1872, ktorý vypukol po 8 hodine rannej medzi stohmi Štefana Hubáčka a Jozefa Vitáloša. Tak ako i predtým, tak i teraz následkom požiaru boli veľké škody u všetkých gazdoch na blízkom okolí, najmä na hospodárskych budovách. Príčina požiaru nie je známa, predsa v rodinej kronike Feketeovcov sa spomína, že to bola iste iskra z fajky a odvtedy sa tvrdí starými vajnorčanmi, že... „fajka pochádza z diabolskej vymoženosťi“. A od tejto doby majú údajne aj vajnorské ženy najviac spadnuté na mužov fajčiarov...!

Konská železnica, i keď na tú dobu splnila svoje poslanie ako v dobovej doprave osôb, najmä pošty, musela zákonite ustúpiť modernejším dopravným prostriedkom, ktoré si začali razif cestu v strednej Európe. Boli to parné stroje, ktoré vytlačili konskú železnicu a tak k tomu prišlo v Bratislave. Prikročili i v Bratislave na realizáciu tejto myšlienky a zrušili konskú železnicu a celú jej trasu po tridsaťročnej činnosti zrušili. A tak 1. mája 1873 prechádzala týmto smerom prvý osobný vlak s parnou lokomotívou a osobnými vozňami. Traf z Bratislavu išla pôvodne z Vajnor do Račišdorfu 1872-1873 a až v roku 1883 bola doplnená spojkou z Račišdorfu na terajšiu Hlavnú stanicu.

Pretým staršie spojenie mala Bratislava po železnici už v roku 1848 na parné lokomotívy, keď sa na mesto napojilo aj železničné traťové spojenie z Viedňou a o dva roky, t. j. 1850 aj z druhej strany smerom Bratislava – Budapešť so zástavkou z druhej strany (terajšej) Vajnor (56).

Ešte jeden z ďalších dokumentov sa nachádza v rodinej kronike bývalého richtára Pavla Feketeho, zakladateľa uvedenej Pomocnice, kde v záznamoch účtovnej knihy sa vedú aj výdavky finančných prostriedkov z obecnej „kase“. Túto účtovnícku knihu viedol jeho brat ako pokladník obce Martin Fekete v období svojej zverejnej funkcie od roku 1874, keď potom náhle zomrel ako 41 ročný.

Uvediem aspoň časť výdavkov ako vzorové účtovníctvo už vtedy bolo na úrovni. Doklady sú sice len z jedného roka 1874, ale aj tak sa nám urobí prehľad o tom, ako to vyzeralo s výdajmi z obecnej pokladne. V jednotlivých položkách je deň výdaja, účel platby. Všetko je naznačené vo forintoch a zlatkách.

4. 9.	Chodil rychtař spenezi do kasi	1,31
10. 9.	Chodil rychtař panu Garvaimu na poradu skrz horné placení	1,31
14. 9.	Chodi Rechtor Panu advokatovi skrz Panu Noratusa Rolu a plat	1,31
14. 9.	Kupilo sa wapno na skolu	4,75
26. 9.	Kupilo sa deski na skolu	13,49
26. 9.	Chodil Rychtař Doprессpurku deski kuptit	1,31
26. 9.	Chodil Rychtař pri inžilira	1,31
3. 10.	Chodil Rychtař kuptit Rysnagle do skoli	1,31
2. 10.	Kupilisi sa risnagle	2,80
	Kupilo sa wapno	5,00
	kupila sa ščetka do skoli	0,65
5. 10.	Dalo sa Josef Bagonovi od stolicow we skole	5,00
7. 10.	Kupilo sa 500 cihel doskoli	6,25
13. 10.	Chodil Richtař skrz horne placeni	1,35
3. 11.	Prijal som plat	61,50
5. 11.	Chodil Richtař Doprессpurku Wonen hibunku	1,31
19. 11.	Chodil Richtař skrz horné P. Fiskalovi	1,31
19. 11.	Kupil sa česak a kartač pro biku	0,70
27. 11.	Dalo sa Notarusovi pro komoru	0,50
28. 11.	Kupili sa pera i skatulka	1,25
17. 11.	Dalo sa sklenarovi od oken na Skole	5,95
27. 11.	Dalo sa murarovi od skoli podla kvitancie	37,80

15. 12.	Dalo sa kominarovi	9,30	Dalosa Kubistovi na Swate Omse Swateho Floriana	
8. 12.	Chodil Richtař Lorenz Nadaždi, Ján Zeman, Marcin Hlavati, Ján Leska: P:W: Sluznemu skrz Pana Notarusa rolu Forman	4,64	a Svatej Ani	1,80
19. 12.	Dalo sa kovačovi od Roboti	3,50	26. 12. Dalo sa Jozef Bednarovi kovarov za robotu	1,80
24. 12.	Dalo sa na papir	1,00	Dalosa Gazovey čo skolu umývala	1,20
28. 12.	Dalsa chudobnemu co isel naželeznicu	1,20	30. 12. Dalosa Prisažním 5	25,-
29. 12.	Dalosa Marci Feketimu u kostelneho P. Farara	40,00	dalosa hadnacom	12,-
29. 12.	Dalosa na Margitu Dolnu Nowember, December	8,-	dalosa peregom 2	10,-
31. 12.	Dalosa Kubistovi plat 1874	289,-	31. 12. Dalosa Jan Kristoficovi za natahovani hodin	13,-
31. 12.	Dalosa Kubistovi na drevo na skolu jako kurení	45,-	a olej na hodini	
			Takto vzorne viedol výdavky obecnej „kase“ tento účtovník rok	
			čo rok až do jeho náhlej smrti (57).	